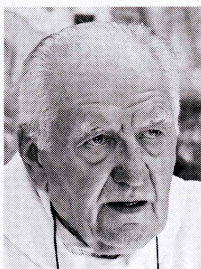

► ODŠLI SO

Božo Zuanella

(1941–2025)

Duhovnik Božo (uradno: Natalino) Zuanella je bil zadnji slovenski župnik v Slovenski Benečiji. Rodil se je na božični dan leta 1941 v Bijačah, vasici v občini Podbonesec, kjer je takrat žive-la družina, ki izhaja iz gorskega zaselka Matajur v občini Sovodnja in se drži vznožja beneškega očaka. Družina se je vrnila v domačo vas leta 1965, ko je Božo pel novo mašo. Ko je postal župnik na Trčmunu, se ji je pridružil in nato tu živel, v zadnjih desetletjih z bratom Paskvalom, diakonom vzhodnega obreda, ki »piše« da-leč naokrog znane ikone.

Božo Zuanella je umrl v videmski bolnišnici 6. maja, star 83 let. Zadnja leta je bolehal in se je moral odpovedati hoji v hribe – strasti zrelih let, kot je sam pravil. Svoje planinske poti je opisoval tudi v zelo priljubljenih besedilih. Zadnje mesece je trpel zaradi neozdravljive bolezni, ki ji je naposled podlegel. Za oltarjem je vztrajal do zadnjega, nazadnje za veliko noč, ko so morali poklicati rešilca.

Pogrebna maša, ki jo je daroval videmski nadškof Riccardo Lamba, je bila 9. maja v špetrski cerkvi, največji v teh krajih, da bi lahko sprejela vse. Gospod Božo je bil namreč župnik v gorskih krajih, ki so posejani z manjšimi cerkvicami. Po maši so krsto odpeljali v Matajur, počiva na božji njivi, ki se drži cerkve, v kateri je maševal četrto stoletja, edini, v kateri se je slovenščina še ohranila.

Uporaba jezika med bogoslužjem je boleče poglavje teh krajev. Gospod Božo je bil od leta 1971 župnik na Trinkovem Trčmunu, od leta 1988 tudi v Sovodnji in Gorenjem Barnasu. Zaselkov in cerkvic, v katerih je opravljal bogoslužje, je seveda veliko več. Maševal je v italijanskem jeziku, ker so pred njim delovali

duhovniki, ki niso pustili, da bi slovenski jezik prestopil prag cerkve, verniki pa so se temu prilagodili. Tu pa tam še odmeva slovenska pesem.

Pogrebna maša v Špetru je bila zato posebno iskanje jezikovnega ravnotežja med pritiski in željami. Tako kot prvo sveto obhajilo v slovenščini na Trčmunu pred petimi leti, ko je župnik Božo pred začetkom maše s kirurško natančnostjo obrazložil, v katerem delu bodo uporabljali slovenski jezik, zato da bi med praznikom ne bilo negodovanja. Med pogrebno mašo so bili v slovenščini evangelij, prošnje, ki so jih prebrali učenci dvojezične šole, ter petje. Zadnja pokojnikova želja je namreč bila, da bi mu na pogrebu zapel zbor Planinska roža iz Kobarida.

Gospod Božo bi 29. junija praznoval biserno mašo. Leta 1965 je bilo v videmski stolnici posvečenih pet Beneških Slovencev. Ostal je še msgr. Marino Qualizza, ki živi v Vidmu in lahko le še poredko mašuje. V Špetru ga v petek ni bilo. Z Zuanello ga je vezalo večdesetletno skupno delo tudi na narodnem polju, pri petnajstdnevniku *Dom*, pri knjigah, nastopih v javnosti. Gospod Božo je veliko raziskoval in pisal o toponomastiki in imenoslovju, o polpreteklosti. *Mračna leta Benečije*, torej naslov njegove monografije, ki govori o preganjanju slovenskega občestva v letih povojne demokracije, so postala pojem. Zaradi te knjige sta se oba duhovnika znašla na sodišču, tožili so ju potomci preganjalcev. Ko se je v sodni dvorani zbrala čezmejna množica duhovnikov in laikov, ki so prišli podpret beneška čedermaca, je sodnik zahteval, da se strani pobotata.

Gospod Božo je bil zaveden slovenski duhovnik, vztrajen na hribovski način, čistega pogleda, lepega nasmeha in mehke duše. Sledil je utripu v matici, njeni neuresničeni tranziciji, nemočno je opazoval, kako se Benečija prazni, se obenem veselil vsakega znaka življenja, bil je blizu svojim ljudem. »Vztrajal bom, dokler bom pri moči,« je ponavljal ob vsakokratnem slovesu.

ERIKA JAZBAR